

Høstarbeid i skolehagen

- og kanskje en tyvstart på neste års våronn?

NORSØK FAGINFO | NR 5 2016

Norsk senter for økologisk landbruk

Kirsty McKinnon, Norsk senter for økologisk landbruk
kirsty.mckinnon@norsok.no

Så lenge frosten og vinteren ikke kommer oss i forkjøpet, er det mye som kan gjøres i skolehagen. Jordorganismene setter pris på en beskyttende vinterdyne og enkelte vekster som pastinakk, persille, dill, gulrot, og spinat kan sås og hvitløk kan settes.

Plantebed kan opparbeides, gjødsles med kompost, rakes fint, dekkes med et passelig dekke og vips – det ligger klart for en meget tidlig våronn.

Løv, som er nyttig til mye, kan rakes og samles. Det kan enten legges i kompost for å bli til jord, legges som jorddekke eller has i sekker for å blandes i husholdningskomposten utover vinteren. La noe være igjen i plenen til meitemarken.

Jordorganismene sier ja, takk til en vinterdyne

Avlingsrester som kålblader, erte- og bønnebelger eller gulrotgress egner seg godt som vinterdyne, for ikke å snakke om løv. Jord som ligger bar og ubeskyttet er mer utsatt for erosjon og utvasking enn jord som er dekket av organiske materiale. Dekket beskytter jorden mot slagregn og stormvær som kan ha ødeleggende effekt på jordstrukturen. Under dekket vil det også være lune og trivelige forhold for jordorganismene.

Det verdifulle løvet

Løv er nyttig til mye. Løv kan legges på plantebedet som jorddekke. Det kan også brukes i komposten som strø. Mold av løv er ypperlig som såjord, lett og renslig å holde på med. Løv er mat for meitemark og andre smådyr. Gressklipperen kan kjøres over plenen om høsten etter løvfall for å kutte opp løvet og gjøre det lettere å spise for meitemarken.

Løvhauger er også gjemmested for smådyr, for eksempel pinnsvin. Vi trenger derfor ikke være altfor nøye med oppryddingen om høsten. Med et lite forbehold. I hager som er invadert av brunskogsnegl (også kalt iberiaskogsnegl) bør vi være nøyerere med opprydding av løv og lignende.

Avlingsrester og løv egner seg godt som vinterdyne for jordorganismene.

Her holder en meitemark på å dra løv ned under bakken

Løv i en egen kompostbinge for omdanning til såjord. Denne omdanningen tar gjerne 2-3 år så det er lurt å ha flere avdelinger i bingen.

En tyvstart på våronnen

Dersom høsten er fin og tørr, kan plantebed gjøres i stand og ligge klar over vinteren for en enkel og tidlig tyvstart på vårarbeidet. Forutsetninger for dette er at opparbeiding med stikkegreip eller jordgreip foregår i tørr jord og at gjødselen ikke er fersk. Brukes fersk gjødsel, kan det være fare for avrenning av næringsstoffer, spesielt i områder med mildt vinterklima og mye regn. Omdannet kompost er bedre å bruke siden næringsstoffene i denne er sterkere bundet. Etter opparbeidingen og gjødslingen legges vinterdyngen på, alternativt kan enkelte vekster sås allerede om høsten.

Høstsåing og setting av hvitløk

For å komme våronnen enda mer i forkjøpet, kan mange vekster sås om høsten og på den måten gi dem en ekstra tidlig start og en lengre vekstsesong. Det hender at vi må vente med våronnen på grunn av fuktig vær og da kan høstsådde planter allerede være i gang med spiring. Det er viktig å så så sent på høsten at frøene ikke spirer, de skal bare ligge klar i jorden og starte spiringen så snart det er gode forhold om våren.

Pastinakk, persille, dill, gulrot og spinat er eksempler på vekster som kan sås om høsten.

Hvitløk kan med fordel settes om høsten, egentlig blir utviklingen av de fleste hvitløksorter bedre når de er etablert om høsten.

Det finnes to forskjellige varianter av hvitløk, en med myke stengler den andre med harde. Innenfor disse to gruppene finnes det mange forskjellige sorter. Merk at elefanhvitløk som vises på bildet her, egentlig ikke er en hvitløk.

Ved setting deles løken. Hvert fedd settes ca 5 cm dypt med spissen opp. Ha ca 10 cm mellom feddene og ca 20 cm mellom radene. Hvitløk trives på en varm plass i godt oppgjødslet jord. Kan gjerne dekkes med løv eller annet organisk materiale for vinteren.

Høstarbeid i skolehagen

- - og kanskje en tyvstart på neste års våronn?

NORSØK FAGINFO 5 | 2016

Forfatter: Kirsty McKinnon

Foto: Kirsty McKinnon

Ansvarlig redaktør: Turid Strøm

ISBN: 978-82-8202-024-4

www.norsok.no

Utarbeidet med støtte fra Fylkesmannen i Møre og Romsdal

Les mer om skolehage på www.skolehagen.no www.agropub.no www.norgesskolehagelag.no